

Τρίτη ματιά

Εμείς οι πολίτες

Τηs **ANNAΣ**
DAMIANIΔH

«Το Ελληνικόν Έθνος, το υπό την φρικώδη Οθωμανικήν δυναστείαν, μη δυνάμενον να φέρη τον βαρύτερον και अपαραδειγμάτιστον ζυγόν της τυραννίας, και αποσεισαν αυτόν με μεγάληs θυσίας, κηρύττει σήμερον, διά των νομίμων Παραστατών του, εις Εθνικήν συνηγμένων Συνέλευσιν, ενώπιον Θεού και ανθρώπων, την πολιτικήν αυτού ύπαρξιν και Ανεξαρτησίαν...»

Αυτή η συγκινητική εισαγωγή του «Προσωρινού πολιτεύματος της Επιδάουρου» που θύμισε με την επιστολή του στους μαθητές ο υπουργός Παιδείας, δεν μιλά για λαό αλλά για έθνος. Είναι η εποχή που η αρχή των εθνοτήτων τραντάζει τα θεμέλια του ευρωπαϊκού κόσμου, ο οποίος ακόμα ζούσε σε συστήματα φεουδαρχικά, σε αυτοκρατορίες χωρίς ελευθερίες, με πολύ πρωτόγονη αντίληψη των ατομικών δικαιωμάτων. Η ελευθερία των ανθρώπων εκείνη την εποχή περνούσε από την αυτοδιάθεση των εθνών.

Από τότε ως τώρα άλλαξαν πολλά στην Ευρώπη, και κυρίως η έννοια του έθνους. Τα εθνικά κράτη, παλιά και καινούργια, οι πολίτες των εθνικών κρατών της Ευρώπης, όσο είναι εθνικά τέλος πάντων, όσο κατάφεραν να γίνουν μέχρι να σταματήσει η πορεία αυτή παγιδευμένη στις ματωμένες λάσπες των πολέμων,

έβαλαν ένα στόχο μεγαλειώδη και πρωτοφανή: να φτιάξουν μια ομοσπονδία πέρα και πάνω και διαμέσου των κρατών, εθνικών και μη, με κάθε πολίτη να απολαμβάνει ίσα δικαιώματα.

Ανεξάρτητα σε ποιο έθνος ανήκει κανείς, σε ποια μειονότητα, ή πλειονότητα, θρησκεία, δόγμα, φύλο, οτιδήποτε, κάθε άτομο να είναι πολίτης αυτής της ομοσπονδιακής χώρας. Στις περισσότερες χώρες που προσπαθούν για τον δύσκολο αυτό στόχο, ήδη η πολιτική κατάσταση ισότητας των πολιτών είναι αναγνωρισμένη, πέρα από τις δυσκολίες που παρουσιάζει να γίνει καθημερινότητα και συνείδηση. Όσο

συγκίνηση και να προκαλεί ένα τέτοιο κείμενο δεν μπορεί παρά να αντιμετωπίζεται ιστορικά. Εκτός χρόνου.

Βρισκόμαστε αλλού σε σχέση με τα έθνη. Αλλά αν αντί για τη λέξη «έθνος» χρησιμοποιήσει κάποιος τη λέξη «λαός», τότε, όσο αριστερή κι αν ακουστεί η φράση, πάει την Ιστορία ακόμα πιο πίσω. Γιατί «λαός» είναι μια έννοια πολύ πιο ρευστή και μυστήρια από το έθνος. Είναι όπως η λέξη «μάζα» που ευτυχώς εγκαταλείφθηκε, κάτι σχεδόν άμορφο, σαν πηλός που πλάθει ο καλλιτέχνης, ο ηγέτης. Βολικότατη αοριστία που γεμίζει καθένας κατά βούληση. Ο λαός δεν πολυσκέφτεται, δεν πολυαποφασίζει, κυρί-

ως δεν πολυφέρνει αντιρρήσεις. Ο λαός υπάρχει επειδή έχει ηγέτη. Καλό είναι να υπακούει στον ηγέτη, αυτή είναι η βαθύτερη έννοια της διαρκούς χρήσης της λέξης και της έννοιας «λαός». Να έχει ενιαία σκέψη. Αν υπάρχουν δυσαρμονίες, χαλάει η ωραία εικόνα του λαού.

Ανάμεσα στον λαό και στον ηγέτη οι θεσμοί περιττεύουν. Ενοχλητικές και βαρετές διαδικασίες όλα αυτά τα περίπλοκα, τα ευρωπαϊκά, με τους νόμους, τις χωριστές εξουσίες, τους κανονισμούς και τα σου 'πα-μου 'πες. Ξαν να βρισκόμαστε σε αυτοκρατορία και μάλιστα αυταρχική, η λέξη «λαός» στα χείλη ηγετών υποσυνείδητα καταγγέλλει όλους τους αιώνες που πέρασαν από την εποχή του Βυζαντίου, νοσταλγεί την άμεση εξουσία, εκείνους τους φαντάρους που εξέλεγαν αυτοκράτορες διά βοής και τους έφερναν μετά στη Βασιλεύουσα.

Το σημερινό πολίτευμα μάς θεωρεί πολίτες. Είμαστε υπεύθυνοι για τη λειτουργία του σαν ελεύθερα άτομα, έχουμε συμφωνήσει επακριβώς για τις εξουσίες του καθενός, τα δικαιώματά, τις ελευθερίες και τις περιστολές τους, τις υποχρεώσεις και τον αλληλοσεβασμό, με περίπλοκους θεσμούς και νόμους. Οι λέξεις δεν είναι αθώες, όσο ρομαντικές κι αν ακούγονται.

